

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 250/2024-39

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] [REDACTED] zastúpenej Advokátska kancelária MAJLING & NINČÁK, s. r. o., Palárikova 14, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Cdo 107/2018-531 z 26. novembra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 28. apríla 2021 (doplnenou 5. mája 2021, pozn.) domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky [(ďalej len „ústava“); v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy] a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 3 Cdo 107/2018-531 z 26. novembra 2020 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“). Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Zároveň sa domáha náhrady trov konania spojených s podaním ústavnej sťažnosti.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka má v spore procesné postavenie žalobkyne vo veci žaloby o určenie neplatnosti právnych úkonov podanej na Okresnom súde Trnava (ďalej len „okresný súd“) 16. novembra 2007 proti žalovanej v 1. rade [REDACTED] (ďalej len „žalovaná v 1. rade“) a proti žalovanej v 2. rade (na základe návrhu sťažovateľky doručeného 19. novembra 2008 na pripustenie prístúpenia tohto ďalšieho účastníka konania, pozn.) obchodnej spoločnosti TRIER s. r. o., Mikovíniho 10, Trnava, IČO 36 817 601 (ďalej len „žalovaná v 2. rade“). Žalobou sa sťažovateľka domáhala určenia neplatnosti notárskej zápisnice č. Nz 40440/2007, N 565/2007, NCRIs 40148/2007 z 10. októbra 2007 (ďalej len „notárska zápisnica“). Doplnením z 18. februára 2008 žiadala tiež vysloviť, že jej ručiteľské vyhlásenie

je neplatné, notárska zápisnica je neplatná alebo je neplatná v časti týkajúcej sa ručiteľa (sťažovateľky, pozn.).

2.1. Okresný súd o podanej žalobe rozhodol rozsudkom č. k. 14C/155/2007-360 zo 6. apríla 2016 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“). Výrokom č I rozsudku okresného súdu návrh v časti o určenie neplatnosti notárskej zápisnice (o vyhlásení osôb povinných o uznaní dlhu a súhlase s exekúciou podľa § 41 ods. 2 Exekučného poriadku a vyhlásení o prijatí tohto záväzku osobou oprávnenou, pozn.) zamietol; výrokom II návrh v časti o určenie neplatnosti právneho úkonu – vyhlásenia sťažovateľky ako ručiteľa a osoby povinnej č. 2, že v prípade nesplnenia svojho záväzku voči osobe oprávnenej bezvýhradne a neodvolateľne súhlasí s tým, aby sa táto notárska zápisnica stala vykonateľným titulom pre exekúciu podľa § 41 ods. 2 Exekučného poriadku, a to na celý jej hnutelný a nehnuteľný majetok ako ručiteľa až do výšky nesplatennej časti dlhu spolu s prípadným príslušenstvom, zamietol; zároveň vo výroku III návrh v časti o určenie neplatnosti právneho úkonu – ručiteľského vyhlásenia sťažovateľky ako osoby povinnej č. 2 obsiahnutého v notárskej zápisnici, že uspokojí pohľadávku oprávnenej ako veriteľa vo výške istiny 3 400 000 SK vyplývajúcu zo zmluvy o pôžičke z 10. októbra 2007 alebo nesplatený zostatok dlhu vrátane prípadného príslušenstva v prípade, ak pohľadávku neuspokojí žalovaná v 1. rade ako osoba povinná č. 1, zamietol; a vo výroku IV návrh v časti o určenie neplatnosti zmluvy o pôžičke uzavretej 10. októbra 2007 na sumu 3 400 000 SK medzi veriteľom – žalovanou v 2. rade a dlžníčkou – žalovanou v 1. rade, zamietol. Okresný súd svojím rozsudkom ďalej vo svojom výroku V určil, že ručiteľské vyhlásenie sťažovateľky z 10. októbra 2007 o tom, že uspokojí v plnom rozsahu záväzok dlžníka – žalovanej v 1. rade, v sume 3 400 000 SK voči veriteľovi – žalovanej v 2. rade, je neplatné; vo výroku VI určil, že dohoda uzatvorená 10. októbra 2007 v notárskej zápisnici medzi sťažovateľkou ako ručiteľom a tiež ako osobou povinnou č. 2 a žalovanou v 1. rade ako dlžníkom a tiež ako osobou povinnou č. 1 v zmysle § 256 Občianskeho súdneho poriadku, na základe ktorej ručiteľ výslovne prehlásil, že preberá na seba povinnosti dlžníka ako osoby povinnej č. 1, vyplývajúcej zo zmluvy o pôžičke z 10. októbra 2007 opísanej v čl. I notárskej zápisnice, voči osobe oprávnenej žalovanej v 2. rade a v ktorej sa zaviazal uspokojiť pohľadávku osoby oprávnenej, ak túto pohľadávku nesplní dlžník, je neplatná; výrokom VII určil, že právny úkon – vyhlásenie sťažovateľky, že svoj záväzok vyplývajúci z ručiteľského vyhlásenia o prevzatí ručenia, a to splatiť záväzok osobe oprávnenej – žalovanej v 2. rade vyplývajúci zo zmluvy o pôžičke z 10. októbra 2007, tak ako je popísaný v čl. I notárskej zápisnice, alebo nesplatený zostatok dlhu vrátane prípadného príslušenstva v prípade, že tento záväzok riadne a včas nesplní žalovaná v 1. rade ako osoba povinná č. 1, v plnom rozsahu, čo sa týka základu, dôvodu i výšky v sume 3 400 000 SK, uznáva, je neplatný. V závere vo výroku VIII okresný súd uviedol, že o náhrade trov konania rozhodne samostatným rozhodnutím po právoplatnosti rozsudku vo veci samej.

3. Proti rozsudku okresného súdu podali odvolania sťažovateľka (proti výrokom I, II, III a IV, pozn.) a tiež aj žalovaná v 2. rade (proti výrokom pod V, VI a VII, pozn.). Rozhodol o nich Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 23Co/6/2017-436 z 26. februára 2018 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“), ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu a žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania.

4. Žalovaná v 2. rade následne podala proti rozsudku krajského súdu dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 421 ods. 1 písm. b) Civilného sporového poriadku. O podanom dovolaní najvyšší

súd rozhodol napadnutým uznesením tak, že ním rozsudok krajského súdu v napadnutej časti potvrdzujúcej rozsudok okresného súdu, čo sa týka vyhovenia žalobe, a v časti trov konania zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

5. Najvyšší súd v napadnutom uznesení svoje závery založil na tom, že tzv. právnické počítanie času sa od bežného líši tým, že za základnú a ďalej nedeliteľnú časovú jednotku považuje deň a pri takejto konštrukcii pri právnych úkonov urobených v jeden deň nemôže mať poradie, v akom došlo k ich urobeniu, žiaden právny význam. Ďalej uviedol, že aj keby uvedené platiť nemalo, existuje úprava zabezpečovacieho inštitútu ručeniu najbližšieho, teda záložného práva, ktorá pripúšťa platné zriadenie záložného práva aj na účel zabezpečenia takej pohľadávky, ktorá v čase zriaďovania záložného práva ešte neexistuje buď preto, že je síce nepochybné, že vznikne, ale sa tak má stať až v budúcnosti, alebo dokonca vôbec nie je zrejmé, či vznikne (vznik pohľadávky je závislý od splnenia odkladacej podmienky). Ak úprava žiadneho z inštitútov zabezpečenia záväzkov v rámci § 544 až § 558 Občianskeho zákonníka bližšie vymedzenie pohľadávok súcich na zabezpečenie nerieši, resp. v niektorých prípadoch ani nehovorí o pohľadávke, ale o jej významovom protiklade v podobe povinnosti či dlhu, musí podľa najvyššieho súdu byť logicky vylúčené aj naplnenie zákonnej požiadavky na výslovný zákaz odchylnej úpravy (na zákaz zabezpečenia ručením pohľadávky majúcej vzniknúť až po tom, čo dôjde k dohode o takejto forme zabezpečenia a k samotnému vyhláseniu ručiteľa podľa § 546 Občianskeho zákonníka). To má podľa najvyššieho súdu za následok neutržateľnosť právneho názoru o neplatnosti ručiteľského vyhlásenia pre rozpor so zákonom. Uviedol, že aj názor o absolútnej neplatnosti ručiteľského vyhlásenia pre dopustenie sa žalovanou v 1. rade na sťažovateľke podvodu, čo bolo posúdené ako rozpor s dobrými mravmi, bol výsledkom prinajmenšom neúplného právneho posúdenia veci, že došlo k opomenutiu, že podvodné počínanie osoby primárne povolanej k splneniu dlhu voči veriteľke (žalovanej v 2. rade, pozn.), za ktoré bola dlžníčka aj uznaná vinnou a odsúdená v trestnom konaní, vykazovalo znaky uvedenia ručiteľky aj veriteľky do omylu. Ten je však len dôvodom relatívnej neplatnosti právneho úkonu. Poukázal na to, že argumentácia najmä odvolacieho súdu bola vnútorne protirečivá a neposkytla dostatočne zrozumiteľné stanovisko k problému pomeru medzi uplatniteľnými dôvodmi relatívnej a absolútnej neplatnosti právnych úkonov ani k problému subjektov legitimovaných úspešne sa domôcť relatívnej neplatnosti právneho úkonu pre omyl a tiež k problému, či za dôvod neplatnosti právneho úkonu predstavovaný rozporom úkonu s dobrými mravmi je možné považovať aj počínania kvalifikované v zákone, čo sa týka právnych následkov inak, alebo v takomto prípade (pri rozpore právneho úkonu s dobrými mravmi, pozn.) má ísť o tzv. zvyškovú skutkovú podstatu neplatnosti dopadajúcu len na prípady zákonom inak neupravené. Uviedol, že nie je možné považovať za akceptovateľné, aby sa nesplnenie ustanovených predpokladov pre nástup niektorého zo zákonom definovaných inštitútov obchádzalo za pomoci takej interpretácie predpokladov pre nástup iného inštitútu, pri ktorej by sa úprava inštitútu s chýbajúcou podmienkou mohla javiť nepotrebnou alebo samoučelnou. Argumentoval, že za právne úkony napĺňajúce pojem ich „rozporu s dobrými mravmi“ bolo preto potrebné označiť len tie, ktoré svoj pôvod nemajú primárne v zákonoch ani iných súčastiach právneho poriadku, ale v normách morálky, svedomia a pod. Inak by sa stal prakticky nepoužiteľným aj zvyšok úpravy § 39 Občianskeho zákonníka. Ďalej uviedol, že záver o neplatnosti dohody o prevzatí povinností dlžníčky bol najmä zo strany odvolacieho súdu skonštatovaný bez toho, aby sa tento dostatočne vysporiadal s argumentáciou žalovanej v 2. rade.

Dodal, že nedošlo k zrozumiteľnému a uspokojivému vysvetleniu, do stretu s akým výslovným zákonným zákazom alebo kategorickým ustanovením zákona dohoda prišla a prečo takýto stret je na mieste považovať za taký, ktorý je za hranicou tolerovateľného. K otázke uznania dlhu poukázal na nesprávnosť záveru súdov nižšej inštancie o neexistencii záväzku z ručiteľského vyhlásenia a záveru o závislosti uznania od existencie skoršieho záväzku. Argumentoval tým, že záväzok ručiteľa plniť v prípade neplnenia dlžníka nie je vlastným dlhom ručiteľa, ale dlhom cudzím a medzi základné pojmové atribúty uznania dlhu patrí to, že ide o jednostranný právny úkon dlžníka o tom, že zaplatí svoj dlh (nie dlh niekoho iného, pozn.). Doplnil, že v danej veci ale už sama neudržateľnosť záveru o neexistencii záväzku vyplývajúceho z ručiteľského vyhlásenia spôsobovala, že za výsledok vadného právneho posúdenia veci bolo nutné považovať aj rozhodnutie vyhovujúce žalobe v časti neplatnosti uznania dlhu. Následne sformuloval svoje závery tak, že i) pri uzavretí zmluvy o pôžičke a dojednaní jej zabezpečenia ručením v jeden deň, na jednom mieste a pri tom istom rokovaní nemožno zo samotnej okolnosti urobenia ručiteľského vyhlásenia pred odovzdaním peňazí vyvodiť jeho neplatnosť, ii) žiadna zákonná úprava nevyklučuje zabezpečenie ručením aj pohľadávky, ktorá vznikne až v budúcnosti alebo ktorej vznik je viazaný na splnenie podmienky, iii) zákonom ustanovený dôvod relatívnej neplatnosti právneho úkonu nemôže byť súčasne aj dôvodom neplatnosti absolútnej a iv) dôvodom neplatnosti právneho úkonu pre rozpor s dobrými mravmi môže byť len porušenie pravidiel, ktoré nemajú svoj pôvod (primárne, pozn.) v zákonoch ani iných súčiastiach právneho poriadku. Doplnil, že súdy nižšej inštancie nevenovali dostatočnú pozornosť ani argumentácii na podporu existencie naliehavého právneho záujmu žalobkyne na požadovaných určeníach, nebrali do úvahy, že sa nežiadalo určenie existencie či neexistencie práva alebo právneho vzťahu, ale len určenie neplatnosti právnych úkonov.

II.

Argumentácia sťažovateľky

6. Sťažovateľka vo vzťahu k napadnutému uzneseniu namieta, že najvyšší súd nemal pripustiť dovolanie žalovanej v 2. rade, a to z dôvodu, že ňou predložené otázky buď už boli v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešené, alebo išlo o otázky, na ktorých vyriešení nezáviselo rozhodnutie odvolacieho súdu. Tým, že najvyšší súd dovolanie žalovanej v 2. rade neodmietol, tak podľa názoru sťažovateľky porušil princíp legality a právnej istoty.

7. Argumentovala tým, že dovolateľka vo vzťahu k výroku V uviedla tri právne otázky [a to i) platnosť prevzatia ručiteľského záväzku majúceho zabezpečiť takú pohľadávku vzniknutú v rovnaký deň, v ktorý dôjde aj k ručiteľskému vyhláseniu, avšak pred vznikom záväzku, ktorý má zabezpečiť, podotázka význam poradia úkonov urobených s krátkym časovým odstupom; ii) otázka možnosti zabezpečenia ručením aj budúcej pohľadávky; iii) otázka možnosti vyvodenia z jedného a toho istého dôvodu, ktorý je zákonom kvalifikovaný ako dôvod relatívnej neplatnosti právneho úkonu aj neplatnosti absolútnej, otázka dobrých mravov] týkajúce sa ne/platnosti ručiteľského vyhlásenia, avšak na prvé dve otázky, ak by aj bolo zodpovedané inak, ako to urobili krajský súd a okresný súd, teda tak, ako na ne odpovedal najvyšší súd, nemôže to mať pre dovolateľku za následok iný výsledok v spore, pretože na rovnaký výsledok stačí zodpovedanie tretej otázky, ktorá však už bola v minulosti dovolacím súdom vyriešená. Rozhodnutie v jej veci tak podľa sťažovateľky jednoznačne nezáviselo od vyriešenia prvých dvoch dovolacích otázok.

7.1. Vo vzťahu k prvej otázke [pod bodom i), pozn.] sťažovateľka vyjadrila nesúhlas s právnym názorom dovolacieho súdu (opačným od názoru súdov prvej a druhej inštancie, pozn.), namietala nedostatočné odôvodnenie tohto iného názoru v napadnutom uznesení. Navyše, túto otázku už považuje súdnou praxou za vyriešenú, preto nemohla byť prípustná.

7.2. Aj k druhej dovolacej otázke [pod bodom ii), pozn.] sa mal najvyšší súd vyjadriť nedostatočne, keď aj v tomto prípade odlišný právny názor náležite neodôvodnil.

7.3. Pri tretej dovolacej otázke [pod bodom iii), pozn.] sťažovateľka argumentovala tým, že táto už bola v rámci rozhodovacej praxe dovolacím súdom riešená, že ide o jednu z najčastejšie sa opakujúcich právnych otázok v rozhodovaní a existuje k nej veľké množstvo rozhodnutí a výkladov. Zároveň podľa nej rozpor právneho úkonu s dobrými mravmi, a teda aj absolútna neplatnosť ručiteľského vyhlásenia ako jediný dôvod úplne postačovala na dôvodnosť tohto výroku, čím prípadná závislosť od iného druhu absolútnej alebo relatívnej neplatnosti nie je daná. Nesúhlasí s argumentáciou najvyššieho súdu (bod 30 napadnutého uznesenia, pozn.) v tejto časti, ktorá podľa nej nie je v súlade so zákonom a s judikatúrou a vzájomne si odporuje. Tiež namietala, že aj právny názor najvyššieho súdu týkajúci sa súbehu relatívnej a absolútnej neplatnosti právneho úkonu nie je správny a nevychádza zo zákona a konštantnej judikatúry.

8. K dovolaniu proti výroku VI sťažovateľka uviedla, že dovolateľka síce načrtla otázku ne/platnosti dohody o prevzatí povinnosti dlžníčky, táto už ale bola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená, navyše na tejto otázke nezáviselo rozhodnutie o ne/platnosti dohody o prevzatí povinností dlžníčky. Doplnila, že ak by aj bolo na túto otázku zodpovedané inak, ako na ňu odpovedali okresný súd a krajský súd, nemôže to mať pre dovolateľku za následok iný výsledok v spore, pretože na rovnaký výsledok postačí len rozpor s dobrými mravmi. Argumentuje tým, že nebola naplnená podmienka prípustnosti dovolania, a to s poukazom na to, že v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu už táto otázka bola opakovane riešená (keď sa aj dovolateľka v dovolaní v tejto časti odvoláva na judikáty najvyššieho súdu, pozn.). Dodala, že rozhodnutie ani nezáviselo od otázky možnosti posúdiť dohodu ako neurčitú, a teda ako absolútne neplatnú, pretože neurčitosť síce spôsobuje absolútnu neplatnosť, ale v tomto prípade pre rozhodnutie o určení neplatnosti tohto úkonu úplne postačoval len rozpor s dobrými mravmi.

9. Pokiaľ ide o dovolanie proti výroku VII, sťažovateľka uviedla, že dovolateľka nenačrtla žiadnu novú otázku týkajúcu sa ne/platnosti uznania dlhu a takúto otázku nevzhliadol ani najvyšší súd. Poukázala na to, že dovolateľka len odkázala na otázku ne/platnosti ručiteľského vyhlásenia a otázky s tým spojenými tak, ako to bolo uvedené už v dovolaní voči výroku V. Opätovne argumentovala, že ak by aj bolo na prvé dve otázky zodpovedané inak, ako to urobili krajský súd a okresný súd, teda tak, ako na ne odpovedal najvyšší súd, nemôže to mať pre dovolateľku za následok iný výsledok v spore, pretože na rovnaký výsledok úplne postačí zodpovedanie tretej otázky, ktorá ale už bola v minulosti dovolacím súdom vyriešená. Doplnila, že akákoľvek odpoveď na ktorúkoľvek z položených otázok nemôže mať pre dovolateľku za následok iný výsledok v spore, pretože uznanie dlhu je absolútne neplatný právny úkon. Tiež z dôvodu, že na rovnaký výsledok postačí len rozpor s dobrými mravmi. Uviedla, že podľa § 574 Občianskeho zákonníka je neprípustné, aby sa niekto vzdal práva, ktoré môže vzniknúť až v budúcnosti, preto uznanie dlhu povinným je absolútne neplatný právny úkon (že v konaní bolo preukázané, že jej dlh v čase jeho uznania neexistoval – uviedla, akými skutočnosťami zistenými v priebehu dokazovania to malo byť dokázané, pozn.). Namietala tiež závery, že poradie právnych úkonov urobených v jeden deň nemá

žiadny právny význam, že ručením možno zabezpečiť aj záväzok, ktorý má ešte len vzniknúť, že súdy nižšej inštalácie nemali venovať dostatočnú pozornosť argumentácii na podporu existencie naliehavého právneho záujmu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

10. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (v spojení s čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

11. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti možno hovoriť, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci (súdu) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, ktorej reálnosť by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 273/2020).

III.1. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

12. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, ktorými namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, je kvalifikovaná princípom subsidiarity, v zmysle ktorého ústavný súd o namietaných zásahoch rozhoduje len v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecnými súdmi nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve. Zmysel a účel princípu subsidiarity treba vidieť v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Inými slovami, ústavné súdnictvo v individuálnych veciach je vybudované predovšetkým na zásade preskúmania právoplatne skončených vecí (I. ÚS 303/2019).

13. Všeobecné súdy, ktoré sú v súdnom konaní povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva zaručuje. V tejto súvislosti ústavný súd predstavuje *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by totiž znamenal popretie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu.

14. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu okrem zrušenia rozsudku krajského súdu bola vec vrátená odvolaciemu súdu na ďalšie konanie a rozhodnutie. Nešlo teda o konečné rozhodnutie. K tomu je možné doplniť, že v čase vydania tohto

rozhodnutia sa vec opätovne (od 18. augusta 2022, pozn.) nachádza pred najvyšším súdom v rámci dovolacieho konania [na základe dovolania sťažovateľky proti rozsudku krajského súdu č. k. 23Co/20/2021-583 z 18. januára 2022 (vydaného odvolacím súdom po vrátení veci na ďalšie konanie napadnutým uznesením najvyššieho súdu, pozn.), pričom o dovolaní dosiaľ rozhodnuté nebolo]. Ústavný súd uvádza, že aj keď z formálneho hľadiska je napadnuté uznesenie rozhodnutím právoplatným, konanie ďalej pokračuje, resp. pokračovalo pred krajským súdom (ktorého výsledkom bolo vydanie jeho v poradí druhého už uvedeného rozsudku, ktorého závery následne sťažovateľka napadla dovolaním, pozn.).

15. V súvislosti s preskúmaním sťažovateľkou napádaného uznesenia najvyššieho súdu, ktoré nie je rozhodnutím konečným, ústavný súd v súlade so svojou judikatúrou (m. m. I. ÚS 357/2016, III. ÚS 46/2013, II. ÚS 105/09) v prvom rade podotýka, že ústavný súd len výnimočne vstupuje svojou právomocou do rozhodnutí všeobecných súdov, ktoré nie sú konečné, avšak to neznamená, že sa nemôžu vyskytnúť prípady, že aj kasačné rozhodnutia sú spôsobilé citelne zasiahnuť do základných práv a slobôd účastníka konania, napr. formulovaním ústavne nekonformného záväzného právneho názoru na riešenie veci, ktorý súd nižšej inštancie nemôže nerešpektovať, hoci by sám mal pochybnosti o jeho zlučiteľnosti s ústavným poriadkom. Ochrana poskytovaná základným právam a slobodám fyzickým a právnickým osobám ústavným súdom by nebola účinná, ak by ústavný súd nemohol zasiahnuť a následky porušenia základných práv a slobôd odstrániť skôr, než skončí konanie vo veci konečným rozhodnutím. Ak by ústavný súd zotrval na kategorickom závere o neprípustnosti ústavnej sťažnosti proti kasačným rozhodnutiam, ocitla by sa časť súdneho konania celkom mimo záber akejkoľvek kontroly, lebo by *de facto* bola týmto súdom daná takmer neobmedzená kasačná právomoc, keď prípadné vybočenie z medzí spravodlivého procesu by súd nižšej inštancie nebol oprávnený korigovať a ústavnoprávna ochrana práv účastníkov konania by bola rovnako, cez neprípustnosť ústavnej sťažnosti, vylúčená. Treba dodať, že tieto závery vychádzajú z účelu samotného konania o ústavnej sťažnosti, ktorým je ochrana základných práv a slobôd jednotlivca podľa čl. 127 ústavy (I. ÚS 42/2020).

16. Vychádzajúc z uvedených záverov, ústavný súd preto v danom prípade skúmal, či právny názor vyslovený najvyšším súdom v napadnutom uznesení kladie v celej jeho šírke na ďalšie rozhodovanie o sťažovateľkinej veci záväzné požiadavky vedúce k porušeniu označených práv, ktoré by pri prípadnom neskoršom ústavno-súdnom prieskume meritórneho rozhodnutia už neboli odstrániteľné.

17. Je potrebné pripomenúť, že ak ústavný súd v minulosti vstúpil svojou právomocou do rozhodnutí napríklad aj druhostupňových súdov, ktorými boli zrušené prvostupňové rozhodnutia, urobil tak preto, že išlo o prípady, keď ešte pred právoplatným skončením konania vo veci samej bolo v konaní o ústavnej sťažnosti napadnuté právoplatné rozhodnutie, ktorým sa skončila iba určitá časť konania alebo ktorým sa riešila iba určitá parciálna procesná otázka. Podmienkou na pripustenie takejto výnimky však navyše bola skutočnosť, že v konkrétnom prípade muselo ísť o rozhodnutie spôsobilé výrazne a už nezvratným (nereparovateľným) spôsobom zasiahnuť do ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou garantovaných základných práv alebo slobôd sťažovateľa, a zároveň námietka ich porušenia sa musela vzťahovať výlučne na dané štádium konania a nemohla byť uplatnená neskôr (IV. ÚS 195/2010), prípadne sa tento negatívny dôsledok musel vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe alebo v opravných konaniach (IV. ÚS 322/09). Rovnako mohlo ísť

o prípad, ak procesným rozhodnutím všeobecného súdu došlo k porušeniu ústavnoprocených práv účastníkov konania (III. ÚS 46/2013). V aktuálnej veci ale tomu tak nie je.

18. Podľa názoru ústavného súdu namietanie nesprávnosti, nezákonnosti (či až prípadnej arbitrárnosti, pozn.) napadnutého uznesenia nemôže byť v tomto prípade samo osebe dôvodom na namietanie porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Sťažovateľka má/mala v ďalšom priebehu konania možnosť uplatniť svoje námietky a taktiež na ochranu označených práv mohla predostrieť aj svoju argumentáciu týkajúcu sa skutkovej a právnej stránky predmetnej veci, z čoho vyplýva, že mala k dispozícii ešte iný právny prostriedok ochrany tých práv, ktorých porušenie namieta v ústavnej sťažnosti.

19. Okolnosť, že krajský súd je viazaný právnym názorom dovolacieho súdu, neznamená, že sa sťažovateľka v ďalšom štádiu konania nemôže (resp. nemohla, pozn.) brániť na základe totožnej argumentácie, akú predložila v prerokovanej ústavnej sťažnosti ústavnému súdu, s tým, že všeobecný súd musí zvážiť relevanciu tejto argumentácie a podľa svojho úsudku ju zohľadniť v rámci svojho rozhodovania.

20. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov a neprislúcha mu teda ani hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia veci všeobecnými súdmi. Pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti ústavný súd nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavnou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrárne alebo svojvoľné s priamym dopadom na niektoré zo základných práv a slobôd (m. m. I. ÚS 273/2020).

21. Zároveň ústavný súd už pri svojej rozhodovacej činnosti opakovane vyslovil, že samotný nesúhlas sťažovateľky s právnym názorom všeobecného súdu nie je dôkazom o jeho neústavnosti, a teda nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným. Táto okolnosť nemôže byť dôvodom na vyslovenie porušenia namietaných práv už aj z toho dôvodu, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (m. m. I. ÚS 190/2022).

22. Ústavný súd preto uzatvára, že v danej veci nezistil dôvody na pripustenie výnimky zo zásady nevstupovať do rozhodnutí súdov, ktorými boli zrušené rozhodnutia súdov nižšej inštancie. Na základe uvedeného tak dospel k záveru, že v danom prípade niet žiadnej spojitosti medzi napadnutým uznesením a namietaným porušením základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy ani práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

23. Pokiaľ ide o namietané porušenie čl. 1 ods. 1 a čl. 2 ods. 2 ústavy, ústavný súd konštatuje, že uvedené články ústavy sú formulované všeobecne a neupravujú žiadne konkrétne základné práva, preto vyslovenie ich porušenia prichádza do úvahy len v súvislosti s porušením iného základného práva. Sťažovateľka porušenie uvedených článkov ústavy spájala primárne s porušením základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, k čomu však nedošlo a vo vzťahu ku ktorému bola ústavná sťažnosť odmietnutá ako zjavne neopodstatnená. S poukazom na uvedené bolo preto potrebné ústavnú sťažnosť aj v tejto časti odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

24. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol ako celok, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uvedenými v jej petite.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 23. mája 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu